



**Národná správa 2011**  
**Úrad pre reguláciu sieťových odvetví**  
**Slovensko**

**31.7.2011**

## 1. Úvod

Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (ďalej len „úrad“) vo svojej činnosti vychádzal zo základného strategického dokumentu Regulačnej politiky na regulačné obdobie 2009 až 2011. Jeho cieľom bolo udržať stabilitu cien, pomôcť vytvoriť konkurenčné prostredie na trhu s elektrinou a plynom, zvýšiť kvalitu dodávok energií a služieb s nimi spojených a prispieť k bezpečnosti dodávok energií.

Cenová regulácia je najviditeľnejšou oblasťou činnosti úradu. Práve do tejto oblasti sa koncentrovalo úsilie monopolných dodávateľov energií v snahe o maximalizáciu svojich ziskov na úkor odberateľov. Úrad, hoci v personálne a finančne neporovnateľne nepriaznivejšej situácii voči nadnárodným monopolným spoločnostiam, dokázal na základe vlastných analýz a postupov čeliť tlakom lobistických podnikateľských kruhov a nezorientovaných médií a svoju pozíciu nezávislej a autonómnej štátnej autority si obhájil.

Rozhodnutia úradu boli len najviditeľnejším vrcholom aktivít, ktoré bolo potrebné absolvovať v roku 2010 časti roka 2011, charakteristickým doznievaním svetovej finančnej a hospodárskej krízy. V popredí stála úloha rozhybať trh s energiami a možno povedať, že rok 2010 sa stal pre sektor elektroenergetiky a plynárenstva rokom prelomovým. Úrad svojou sekundárnou legislatívou naštartoval trh, ktorý sa rozvinul tak, že nadobudol znaky štandardného konkurenčného prostredia a v blízkej budúcnosti bude možné uvažovať o skončení regulácie dodávky elektriny a plynu aj pre domácnosti a malé podniky.

Z hľadiska fungovania trhu s elektrinou a zemným plynom by sa súčasné obdobie dalo charakterizovať ako kombinácia dôsledkov svetovej finančnej a hospodárskej krízy a postupnej liberalizácie.

Slovenský trh s elektrinou a s plynom nefunguje autonómne, ale v kontexte oveľa väčšieho regionálneho trhu s energiami, na ktorom pôsobí veľa hráčov a obchodujú sa denne veľké objemy elektriny a plynu. Situáciu na trhu tak charakterizuje vysoká dynamika a nižšia predvídateľnosť ako v minulosti. Na všetkých profiloch je umožnený transfer kapacít získaných v ročných a mesačných aukciách.

Aukcie nezostali jedinou metódou predaja prepravnej kapacity. Príkladom je market coupling v elektroenergetike medzi Slovenskou a Českou republikou. Na tomto profile sú cezhraničné kapacity na dennej báze pridelované implicitne. Navyše tu existuje vnútro denné pridelovanie kapacít, a to bezodplatne, na základe prijatia zadaných požiadaviek na cezhraničný prenos, pričom sa uplatňuje princíp „first come first served“. Prepojením trhov obidva štáty výrazne posilnili liberalizačné snahy a rozvoj trhu s elektrinou v rámci celej Európy. Zlepšila sa fyzická využiteľnosť cezhraničných kapacít, znížila sa možnosť ich zneužitia špekulatívnymi nákupmi kapacity profilu pri explicitných aukciách, zvýšila sa likvidita denných trhov, posilnilo sa postavenie obidvoch krajín v procese postupnej integrácie trhu s elektrinou. Súčasný stav významne prispieva k stabilite a spoľahlivosti dodávok elektriny a je plne v súlade s cieľmi

Európskej komisie rozvíjať jednotný trh s elektrinou. Denný česko-slovenský trh s elektrinou by sa mal v blízkej budúcnosti rozšíriť o maďarský trh, neskôr by sa trh v strednej Európe mal prepojiť s trhom v západnej Európe.

Uvedený vývoj sa odrazil aj na trhu s elektrinou pre domácnosti a malé podniky, ktoré si viac začali uvedomovať prítomnosť konkurencie na trhu. Alternatívni dodávatelia v snahe získať nových klientov oželeli vyššie obchodné marže a aj tým sa urýchlil pozitívny trend zmien dodávateľa elektriny. Veľkých tradičných dodávateľov opustila značná časť zákazníkov, čo predstavuje istý štandard na liberalizovaných trhoch. Je to tiež jasný signál, že trh s elektrinou funguje.

Úrad v snahe oživiť trh revidoval svoje regulačné postupy. Zásadnou zmenou oproti minulosti bola zmena metódy regulácie, ktorá musela regulované subjekty motivovať. Už v roku 2009 sa prestala uplatňovať výnosová metóda, označovaná ako „revenue cap“ a začala sa uplatňovať metóda cenového stropu, známa ako metóda „price cap“.

Metóda „price cap“ bola dominantnou metódou v roku 2010 a pretože sa osvedčila a priniesla pozitívne výsledky, je ňou aj v roku 2011 a bude aj v nasledujúcom regulačnom období, ktoré sa plánuje na päť rokov. Metóda má na regulované subjekty stimulujúci vplyv, umožňuje im vytvárať dostatok disponibilných finančných zdrojov, vytvára priestor pre uplatňovanie konkurencie a zvyšuje úroveň ochrany spotrebiteľov. Významným faktorom jej preferencie je stabilita cien, ktoré nepodliehajú krátkodobým konjunkturálnym výkyvom.

Zmeny regulačných postupov priniesli svoje ovocie v podobe stability cien energií na Slovensku. Úrad pri tom zohral rozhodujúcu stabilizačnú úlohu a predpovede o „blackoutoch“ alebo krachoch podnikov sa ukázali ako tendenčné a falošné.

Do cien elektriny však na prelome rokov 2010 a 2011 nepriaznivo zasiahol nárast nákladov na elektrinu vyrobenú z obnoviteľných zdrojov. Nastal boom výstavby fotovoltaiických elektrární a primárna legislatíva ho nedokázala eliminovať. Zložka tarify reprezentujúca náklady na elektrinu z obnoviteľných zdrojov narástla o 510 %. Úrad počas roka často upozorňoval, že živelný nárast počtu a kapacity fotovoltaiických zdrojov hrozí veľmi negatívnym dopadom na koncovú cenu elektriny, povoľovanie výstavby elektrární však úrad nemá vo svojej kompetencii. Úrad zintenzívil aj kontrolu regulovaných subjektov a ukládanie sankcií za porušovanie zákona. Začal dôsledne uplatňovať nové nástroje regulácie, akými sú napríklad štandardy kvality. Úrad teraz disponuje širokou bázou údajov potrebných na hodnotenie dopadov regulácie, bonity podnikov, ktorá bude východiskom pre postupy úradu v ďalšom období.

Vychádzajúc z doterajších skúseností možno konštatovať, že situácia vo vývoji cien elektriny a plynu sa stabilizovala, tvorba cien sa stala transparentnou a regulované subjekty mali a aj budú mať zabezpečenú návratnosť investícií a primeraný zisk, pričom sú nútené hospodáriť stále efektívnejšie.

V spätnom pohľade na uplynulé obdobie možno konštatovať, že vytýčené ciele sa úradu podarilo dosiahnuť. To však neznamená, že sa jeho poslanie naplnilo, lebo hoci na trhu

s energiami už funguje konkurencia, určitá miera ingerencie štátu zostane v monopolnej štruktúre sieťových odvetví aj v budúcnosti potrebná.

## 2. Vývoj za posledný rok

### Elektroenergetika

Faktorom, ktorý v roku 2010 naďalej ovplyvňoval aj odvetvie elektroenergetiky, bola svetová finančná a hospodárska kríza, už sa však neopakoval podobný pokles spotreby elektriny, ako v roku 2009 (-8,2 %).

#### i) Veľkoobchodný trh s elektrinou

Veľkoobchodný trh s elektrinou využíva štandardné formy obchodovania, ako napr.: bilaterálne kontrakty, aukcie, burzové obchody, vyrovnávací trh. V rámci vymedzeného územia organizuje obchodovanie s elektrinou v prevažnej miere spoločnosť SPX, s. r. o.

Rok 2010 bol prvým uceleným rokom fungovania spoločného trhu s elektrinou medzi SR a ČR (tzv. market coupling). V roku 2010 bolo zobchodovaných asi 4 TWh elektriny. Integrácia trhov s elektrinou priniesla viacero výhod, medzi najvýznamnejšie prínosy patrí:

- využitie prenosových kapacít v maximálnom rozsahu pri dodržaní technických a bezpečnostných štandardov;
- odstránenie neistoty a zníženie rizika účastníkov obchodovania pri separátnom nákupe kapacity profilu a elektriny;
- zvýšenie likvidity spotového trhu a transparentnosti stanovovania cien elektriny;
- vyššia spoľahlivosť riadenia ES (efektívnejšie riešenie úzkych miest medzi štátmi, resp. regiónmi);
- optimalizácia využitia cezhraničných kapacít (čo je alokované je i využité);
- vyrovnávanie cien pri dostatočnej prenosovej kapacite a ich stabilizácia na optimálnej úrovni na prepojených trhoch;
- zvýšenie dostupnosti elektriny v deficitných oblastiach;
- zvýšenie spoľahlivosti dodávok v dôsledku lepšej dostupnosti elektriny.

#### ii) Maloobchodný trh s elektrinou

Rok 2010 bol tretím uceleným rokom, kedy bol trh s elektrinou plne liberalizovaný. V tomto roku došlo aj k výraznému nárastu počtu samotných zmien dodávateľov elektriny.

Koncom roku 2010 ponúkalo dodávku elektriny celkom 366 subjektov s platným povolením na podnikanie v elektroenergetike, v rozsahu dodávka elektriny (nárast v roku 2010 o 18 nových), z toho dodávku elektriny pre odberateľov elektriny v domácnosti ponúkalo, okrem troch historických dominantných regionálnych dodávateľov – dodávateľov poslednej inštancie, celkom

32 dodávateľov elektriny, z čoho osem dodávateľov dodávalo významnejší objem a zvyšok dodával elektrinu domácnostiam umiestneným v rámci areálov, miestnych distribučných sústav a závodov.

### iii) **Záväzky služieb vo verejnom záujme**

#### *Dodávka elektriny pre domácnosti a malé podniky*

Pre rok 2010 úrad určil pre regulovaný subjekt Slovenské elektrárne, a.s. (ďalej „SE“) pevné ceny za dodávku elektriny dodávateľom elektriny na účely dodávky elektriny pre domácnosti a pre malé podniky.

Cenová regulácia dodávky elektriny dodávateľom poslednej inštancie sa v poslednom roku súčasného regulačného obdobia vykonáva ako priame určenie maximálnej ceny za dodávku elektriny dodávateľom poslednej inštancie. Úrad vydal pre troch dodávateľov poslednej inštancie na častiach vymedzeného územia Slovenskej republiky cenové rozhodnutia, ktorými určil na rok 2011 maximálne ceny za dodávku elektriny dodávateľom poslednej inštancie pre odberateľov elektriny v domácnosti na príslušnej časti vymedzeného územia

### iv) **Infraštruktúra - Prenosová sústava**

Regulačný rámec bol v roku 2010 nastavený tak, aby zabezpečoval prevádzkovateľovi PS potrebné finančné prostriedky na investičný rozvoj a zohľadnil príjmy spojené s poskytovaním prenosových a systémových služieb a tiež za zúčtovanie odchýlok vo väzbe na zabezpečenie stability a bezpečnej prevádzky elektrizačnej sústavy SR (ďalej „ES SR“).

Slovenská elektrizačná prenosová sústava v súčasnosti realizuje 24 investičných projektov týkajúcich sa rekonštrukcií elektrických staníc a vedení, či zavádzania diaľkových riadení elektrických staníc. V strednodobom a dlhodobom horizonte si spoločnosť naplánovala ďalších 50 projektov. Slovenský prevádzkovateľ sústavy sa chce zamerať hlavne na výmenu 220 kV vedení na 400 kV. Spoločnosť výšku potrebných investícií na realizáciu projektov v pláne nezverejnila. Investičný program je odozvou na rozumne a pragmaticky očakávané stavy v rozvoji elektrizačnej prenosovej sústavy tak z pohľadu vývoja v oblasti zdrojov elektriny ako i z pohľadu očakávaného vývoja v oblasti spotreby.

### v) **Bezpečnosť dodávky**

ES SR aj v roku 2010 pokračovala v paralelnej/synchrónnej prevádzke v rámci prepojenej európskej sústavy ENTSO-E, pričom neboli zaznamenané žiadne závažné poruchové odpojenia alebo prerušenia tejto spolupráce.

Prevádzka ES SR bola spoľahlivá, pričom všetky rozhodujúce kritériá a odporúčania ENTSO-E v primárnej i sekundárnej regulácii, v riadení napätia a regulácii salda cezhraničných prenosov boli splnené.

V roku 2010 pribudlo päť nových poskytovateľov podporných služieb. Počas roku 2010 nebola využitá podporná služba typu TRV120MIN. Taktiež nebol nutný pre potreby ES SR dovoz havarijnej výpomoci od susedných PPS.

V oblasti obchodných systémov sa realizovali hlavne investičné projekty na vybudovanie automatizovaného systému diaľkového merania výrobní elektriny a priamych odberateľov, vrátane diaľkového systému merania kvality elektriny vo vybraných meracích bodoch prenosovej sústavy.

Zrealizovala sa úprava a doplnenie existujúceho informačného systému hlavne v oblasti podporných služieb, nákupu elektriny pre krytie strát a vlastnej spotreby.

Dovoz elektriny dosiahol 7 334 GWh, vývoz 6 293 GWh, saldo (s prevahou dovozu) bolo 1041 GWh. Už tretí rok za sebou bola elektrizačná sústava SR závislá na dovoze elektriny zo zahraničia, aj keď tento dovoz je obchodného charakteru, nie z dôvodu nedostatku inštalovaného výkonu na Slovensku. Možno predpokladať, že po uvedení do prevádzky nového zariadenia na výrobu elektriny PPC Malženice v 12/2010 a nových zariadení s obnoviteľnými zdrojmi energie (ďalej len „OZE“) a kombinovanej výroby (ďalej len „KVET“), Slovensko už v roku 2011 bude v oblasti výroby elektriny mierne prebytkové.

#### **vi) Regulácia/unbundling**

V roku 2010 sa cenová regulácia v elektroenergetike vzťahovala na výrobu elektriny vyrobenú z obnoviteľných zdrojov energie, kombinovanou výrobou elektriny a tepla a z domáceho uhlia, pripojenie do sústavy, prístup do prenosovej sústavy a prenos elektriny, prístup do distribučnej sústavy a distribúciu elektriny, dodávku elektriny pre domácnosti a pre malé podniky a na poskytovanie systémových a podporných služieb v elektroenergetike.

V roku 2010 bol v rámci spoločnosti SEPS, a. s. uskutočnený proces odčlenenia činností zúčtovania odchýlok a organizovania krátkodobého trhu s elektrinou do dcérskej spoločnosti OKTE, a. s.

#### **vii) Záver**

Úrad novelizoval nariadenie vlády o pravidlách trhu s elektrinou. Boli spresnené a doplnené vybrané ustanovenia pravidiel trhu, ktoré upravujú práva a povinnosti účastníkov trhu s elektrinou v podmienkach liberalizovaného trhu s elektrinou na Slovensku, najmä v súvislosti s ustanovením organizovaného krátkodobého trhu s elektrinou, postupmi pri zverejňovaní a výmene dát, zúčtovaním odchýlky, vstupom do režimu dodávateľa poslednej inštancie a spresnením postupu pri zmene dodávateľa elektriny.

Úrad spolupracuje s Ministerstvom hospodárstva SR na príprave novelizácie energetickej legislatívy s cieľom prijať 3. liberalizačný balíček ešte v tomto roku.

## **Plynárenstvo**

### **i) Veľkoobchodný trh s plynom**

Na veľkoobchodnom trhu s plynom nedošlo k výraznejším zmenám oproti minulému obdobiu.

### **ii) Maloobchodný trh s plynom**

V súlade s regulačnou politikou úradu v roku 2010 úrad vykonával cenovú reguláciu podľa regulačnej metódy „price cap“ stanovenej pre 3. regulačné obdobie (2009 - 2011). Možno konštatovať, že situácia vo vývoji cien plynu bola v roku 2010 stabilná, tvorba cien a ich štruktúra bola transparentná a regulované subjekty mali v roku 2010 zabezpečenú návratnosť investícií a primeraný zisk, pričom boli nútené hospodáriť efektívne.

Rok 2010 bol druhým uceleným rokom, za ktorý boli vyhodnotené štandardy v zmysle vyhlášky č. 328/2008 Z. z., ktorou sa stanovujú štandardy kvality dodávaného plynu a poskytovaných služieb v plynárenstve. Vyhodnotené štandardy zatiaľ nemajú vplyv na nastavenie taríf, zavedenie kompenzačných platieb je plánované až od roku 2016.

### **iii) Závazky služieb vo verejnom záujme**

Súčasná slovenská energetická legislatíva vytvára transparentné a nediskriminačné podmienky pre všetkých účastníkov trhu s plynom v súlade právnymi predpismi Európskeho spoločenstva. Ustanovenia týkajúce sa ochrany najzraniteľnejšej skupiny odberateľov plynu a ich práv na primerané ceny sú jednou z priorit regulačnej politiky úradu. Vzhľadom na zraniteľnosť skupiny odberateľov plynu v domácnosti, sú títo odberatelia chránení prostredníctvom stanovenia maximálnych cien, nakoľko majú právo na primerané ceny. Maximálne ceny za dodávku plynu pre domácnosti, určené pre dominantného dodávateľa plynu pre domácnosti, musí akceptovať každý dodávateľ plynu pre domácnosti na vymedzenom území SR.

### **iv) Distribučná sústava**

Z celkového počtu 2 891 obcí v SR bolo plynofikovaných 2 234 obcí, v ktorých žije 94 % všetkých obyvateľov Slovenska. Z celkovej dĺžky distribučnej siete 32 748 km k 31.12.2010 predstavujú vysokotlakové plynovody 6 302 km a strednotlakové a nízkotlakové plynovody 26 446 km.

Do obnovy distribučnej siete SPP-distribúcia a. s. v roku 2010 investovala 47 mil. €.

**v) Bezpečnosť dodávok**

V sledovanom období neboli v prevádzke prepravnej siete zaznamenané žiadne výpadky, ktoré by mali vplyv na dodávku zemného plynu pre odberateľov v SR či pre spoločnosti, ktoré zemný plyn cez územie SR prepravujú do ďalších krajín. Požiadavky odberateľov boli uspokojované v plnom rozsahu a odber uskutočňovaný v súlade s množstvami dohodnutými v zmluvách o dodávke plynu. V prevádzke distribučných sietí nebola zaznamenaná havarijná udalosť, ktorá by mala významný vplyv na dodávku zemného plynu pre odberateľov v SR. Počas sledovaného obdobia sa vyskytlo len niekoľko krátkodobých a časovo obmedzených úzko lokálnych výpadkov v dodávke plynu spôsobených nutnosťou prerušiť dodávku napr. z bezpečnostných dôvodov.

V mesiacoch máj a jún 2010 však došlo v niekoľkých obciach východného Slovenska k prerušeniu dodávky plynu, ktorá mala súvislosť s rozsiahlymi povodňami a poškodením distribučnej siete. Dodávka plynu bola postupne obnovovaná po opravách poškodených plynovodov

V rámci distribučnej siete prevádzkovateľa SPP – distribúcia, a.s. tvorenej komplexom plynárenských rozvodných zariadení, ktoré zahŕňujú potrubný plynárenský systém a technologické zariadenia sa vykonávali inšpekcie, preventívne opravy a údržba plynárenských zariadení podľa stanovených kritérií, ktoré prispievali k zabezpečeniu jej integrity, spoľahlivosti a bezpečnosti. Realizovalo sa odstraňovanie vád zistených vonkajšou a vnútornou inšpekciou plynovodov opravami alebo rekonštrukciami plynárenských zariadení.

Údržba distribučnej siete SPP – distribúcia, a.s. je zabezpečovaná v súlade s platnou legislatívou, príslušnými normami, internými riadiacimi aktmi spoločnosti, technickými pravidlami plynu (TPP), ako aj sprievodnou dokumentáciou výrobcov jednotlivých komponentov.

**vi) Regulácia/unbundling**

S účinnosťou od roku 2010 bola cenová regulácia rozšírená o prístup do zásobníka a uskladňovanie plynu a to určením maximálnej ceny.

V oblasti unbundlingu nedošlo k žiadnym zmenám, keďže transpozícia 3. balíčka ešte neprebehla.

**vii) Všeobecné závery**

V roku 2010 sa posilnil liberalizačný proces na slovenskom trhu s plynom, ktorý zaznamenal rast konkurencie v oblasti dodávok plynu priemyselným odberateľom, a ktorý sa prejavil v náraste počtu zmien dodávateľa plynu vo všetkých skupinách odberateľov plynu okrem domácností. Popri tradičnom dodávateľovi, spoločnosti Slovenský plynárenský priemysel, a.s., (ďalej len „SPP, a.s.“), pôsobili na trhu s plynom ďalší piati obchodníci s plynom, z ktorých najvýznamnejšiu pozíciu predstavuje spoločnosť RWE Gas Slovensko, s.r.o. Noví dodávatelia



plynu sa v roku 2010 s ponukou orientovali iba na priemyselných odberateľov. Ich portfólio tvorili najmä veľkoodberatelia, ale aj odberatelia kategórie stredný odber a maloodber.

### **3. Regulácia a fungovanie trhu s elektrinou**

#### **3.1. Regulačné otázky**

##### **3.1.1. Riadenie a alokácia cezhraničných kapacít a mechanizmus riadenia preťaženia**

Slovenská prenosová sústava má relatívne vysokú prenosovú kapacitu medzihraničných prepojení. Slovensko je súčasťou Stredovýchodného (CEE) regiónu, ktorý zahŕňa aj Rakúsko, Nemecko, Slovinsko, Maďarsko, Poľsko a Českú republiku.

Od roku 2009 funguje na profile SEPS/ČEPS market coupling, tzn., že cezhraničné kapacity sú na tomto profile na dennej báze pridelované implicitne. Navyše na tomto profile existuje vnútrodenné pridelovanie kapacít, a to bezodplatne, na základe prijatia zadaných požiadaviek na cezhraničný prenos, pričom sa uplatňuje princíp „first come first served“. Na všetkých profiloch je umožnený transfer kapacít získaných v ročných a mesačných aukciách.

SEPS, a.s. je členom Spoločnej aukčnej kancelárie so sídlom vo Freisingu (CAO) zloženej z 8 prevádzkovateľov prenosových sústav regiónu CEE. CAO bola založená za účelom vykonávania spoločného koordinovaného riadenia preťaženia v regióne a pridelovania kapacity na medzihraničných prepojeniach. Zavedenie novej spoločnej alokačnej metódy v regióne na základe fyzických tokov, pôvodne plánované na marec 2010, bolo odložené z dôvodu nefunkčnosti niektorých prvkov systému. Z tohto dôvodu bolo na jeseň 2010 prijaté prechodné riešenie, na základe ktorého CAO koordinovala ročné, mesačné a denné alokácie kapacít podľa pôvodne používanej metódy na základe NTC. V rámci integrácie bol v regióne CEE vyvinutý nový, harmonizovaný koncept scheduling-u, ktorý štandardizuje výmenu plánov, ako aj formáty a nominácie časy PPS v rámci celého CEE regiónu. Tento koncept, spustený od decembra 2010, znamená pre účastníkov trhu – obchodníkov zjednodušenie vnútro denných obchodných procesov v rámci obchodovania v regióne.

##### **3.1.2. Regulácia prenosových a distribučných spoločností**

###### *Sieťové tarify*

Hodnotený rok 2010 bol druhým rokom súčasného 3-ročného regulačného obdobia. Počnúc rokom 2009 sa prestala uplatňovať výnosová metóda regulácie, označovaná ako „revenue cap“ a začala sa uplatňovať metóda „price cap“ - metóda takzvaného cenového stropu.

Cena elektriny sa všeobecne skladá z regulovaných a neregulovaných zložiek. Medzi regulované položky patria činnosti, ktoré sú spojené s prepravou elektriny od výrobcu prostredníctvom PS a DS ku koncovému odberateľovi (t.j. prenos a distribúcia) a činnosti spojené so zabezpečením stability elektrizačnej sústavy (prenosové a distribučné služby, systémové služby a služby za prevádzkovanie systému, ktoré obsahujú príspevky na podporu výroby elektriny z OZE, z

vysoko účinnej KVET a z domáceho uhlia) a ceny za služby zúčtovateľa odchýlok a u odberateľov elektriny v domácnosti a pre malé podniky aj cena za dodávku elektriny.

Úrad v rámci svojej pôsobnosti určil pre rok 2010 výnosom č. 2/2008, ktorým sa ustanovuje regulácia cien v elektroenergetike (v znení výnosu č. 2/2009 a výnosu č. 7/2009) spôsob výpočtu tarify za prístup do PS a prenos elektriny, ako aj tarify za prístup do DS a distribúciu elektriny.

Schválené alebo určené regulované ceny úrad zverejňuje na svojom webovom sídle.

V roku 2010 sa, oproti roku 2009, tarifa za prenesenú elektrinu medziročne zvýšila o 33,82 % najmä z dôvodu zohľadnenia výpadku výnosov z cezhraničnej prevádzky (tzv. ITC mechanizmus a aukcie za prenosové kapacity na hraničných profiloch), tarifa za rezervovaný výkon medziročne vzrástla o 24,66 %, čo je v absolútnom vyjadrení nárast o 4354,25 €/MW. Tarifa za straty pri prenose elektriny poklesla o 24,45 % a to z dôvodu poklesu ceny komodity a z dôvodu poklesu podielu objemu povolených strát pri prenose elektriny ku objemu plánovanej prenesenej elektriny v roku 2010 oproti roku 2009.

V roku 2010, oproti roku 2009, tarifa za prevádzkovanie systému medziročne vzrástla o 131,5 % z dôvodu zvýšenej podpory výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby elektriny a tepla v zmysle zákona 309/2009 Z. z., vládnej podpory ťažby domáceho uhlia a taktiež po prvýkrát súčasťou tarify za prevádzkovanie boli aj náklady na organizovanie krátkodobého trhu s elektrinou.

Tarifa za systémové služby medziročne stúpla o 2,56 %, tarifa za prístup a distribúciu elektriny vrátane prenosu elektriny zaznamenala nárast o 7,11 % a tarifa za straty pri distribúcii elektriny výraznejšie klesla o 29,91% z dôvodu výrazného poklesu ceny silovej elektriny na krytie strát, ktorá bola generovaná na trhu s elektrinou v období nákupu elektriny v roku 2009.

### *Štandardy kvality*

Vyhodnocovanie štandardov kvality v elektroenergetike a v plynárenstve vykonáva úrad v zmysle vyhlášky úradu.

Vyhodnotenie dodržiavania štandardov kvality za rok 2010 bolo v poradí len druhým vyhodnotením, nakoľko prvé vyhodnotenie (za rok 2009) bolo realizované v polovici roka 2010. Na základe aplikačnej praxe úrad pripravil nové vyhlášky, ktoré pre regulované subjekty v elektroenergetike zjednodušujú, sprehľadňujú a zároveň sprísňujú štandardy kvality. Cieľom novelizácie je pre regulované subjekty zaviesť vyššie nároky na kvalitu ich dodávky a služieb pre spotrebiteľov a zároveň ich viesť k obnove sústav. Jednou z hlavných úloh v nasledujúcom období bude povýšiť reguláciu kvality na nový spôsob regulácie. Rozšírenie rozsahu cenovej regulácie o reguláciu kvality prispeje ku skvalitneniu dodávaných tovarov a poskytovaných služieb v regulovaných činnostiach.

Regulované subjekty v elektroenergetike nevenovali predkladaniu vyhodnotenia štandardov kvality dostatočnú pozornosť.

Z počtu 285 subjektov, ktoré v roku 2010 aktívne pôsobili v podnikaní v oblasti elektroenergetiky, predložilo (do stanoveného termínu 31.03.2011) vyhodnotenie štandardov

kvality len 163 subjektov (57 %), čo je oproti predchádzajúcemu roku o 4 % viac. V stanovenom termíne nepredložilo vyhodnotenie štandardov kvality v zmysle vyhlášky č. 315/2008 Z. z. až 124 subjektov (43 %). Regulované subjekty, pre ktoré vykonávanie regulovaných činností nie je hlavnou podnikateľskou aktivitou, neboli na evidovanie a vyhodnotenie štandardov kvality technicky a personálne pripravené a venovali tejto povinnosti len okrajovú pozornosť.

Z údajov, ktoré regulované subjekty predložili úradu v rámci vyhodnocovania štandardov kvality, boli získané nasledovné poznatky:

- regulované subjekty aj v druhom kalendárnom roku, za ktorý vyhodnocovali štandardy kvality, nevenovali sledovaniu štandardov kvality dostatočnú pozornosť,
- veľký počet subjektov predložil vyhodnotenie štandardov kvality bez zaznamenananej udalosti,
- časť regulovaných subjektov pri vyplňovaní záznamov o dosiahnutej úrovni štandardu kvality nepostupovala v zmysle vyhlášky úradu a nimi zaslané vyhodnotenia boli chybné alebo neúplne vyplnené.

#### *Vyrovňavanie/ Podporné služby*

Prevádzkovateľ PS na základe zmluvy o poskytovaní podporných služieb (ďalej len „PpS“) nakupuje PpS od certifikovaných poskytovateľov týchto služieb a - po zohľadnení ponukových cien regulačnej elektriny od poskytovateľov PpS na základe ekonomicky efektívneho princípu a v súlade s technickými podmienkami - využíva nakúpené PpS prostredníctvom riadiacich systémov Slovenského energetického dispečingu. Cena za regulačnú elektrinu sa uhrádza v prípade aktivácie PpS.

Zvýšený počet certifikovaných poskytovateľov podporných služieb mal za následok vyššiu konkurenciu na trhu. Úrad zároveň znížil povolené náklady na nákup PpS, čím mohol znížiť tarifu za poskytovanie systémových služieb. Skúsenosti poukazujú na potrebu reštrukturalizácie PpS, s orientáciou sa na služby s kratším časom aktivácie.

PpS v poslednom období poskytujú nové menšie tepelné zdroje, patriace do kategórie verejných teplární, prípadne závodných elektrární, čím sa v priebehu rokov 2008 až 2010 (v porovnaní s predchádzajúcou bilanciou) zlepšila disponibilita zdrojov poskytujúcich PpS.

Nárast OZE v poslednom období vyžaduje, s výnimkou veľkých vodných elektrární, dodatočné, relatívne veľmi vysoké nároky na regulačné výkony. Fluktuáciu výroby z nepredpovedateľných zdrojov musí dispečing vyregulovať inými elektrárnami, čo v prípade Slovenska predstavujú zariadenia využívajúce na výrobu elektriny najmä fosílné zdroje.

V roku 2010 pribudlo päť nových poskytovateľov PpS. Počas roka nebol nutný pre potreby elektrizačnej sústavy dovoz havarijnej výpomoci od susedných prevádzkovateľov PS. Za účelom prebytku elektriny v sústave bolo nevyhnutné najmä v januári vyrovnať energetickú bilanciu nákupom zápornej negarantovanej regulačnej elektriny vyhlásením aukcie. Výrazný medziročný rozdiel počtu poskytnutých ponúk poskytovateľmi PpS bol zapríčinený tým, že v roku 2009

dochádzalo k denným a mesačným výberové konania, zatiaľ čo v roku 2010 k nim nedochádzalo.

### **3.1.3. Efektívne odčlenenie**

Pokiaľ ide o prevádzkovateľa prenosovej sústavy, v podmienkach Slovenska sa vlastnícky unbundling realizoval už v roku 2001. U PDS bol právny unbundling zavedený k 1.7.2007. Všetky spoločnosti, vykonávajúce monopolnú činnosť, každoročne vo výročných správach uvádzajú plnenie „programu súladu“.

## **3.2. Otázky hospodárskej súťaže**

### **3.2.1. Opis veľkoobchodného trhu**

Rok 2010 bol po výraznom poklese v predošlom roku charakteristický nárastom výroby a spotreby elektriny na Slovensku. Oproti roku 2009 bola výroba vyššia o 6,31 % a spotreba o 5,02%. Spotreba elektriny sa takto dostala na úroveň roku 2005. Nakoľko má slovenská prenosová sústava relatívne vysokú prenosovú kapacitu medzištátnych prepojení, elektrizačná sústava pre zvládnutie deficitu výroby čiastočne využíva dovozy zo zahraničia za účelom zaistenia dodávok elektriny. Dovoz zo zahraničia zabezpečil 3,62 % spotreby na Slovensku.

Oproti predchádzajúcemu obdobiu, jediná významná zmena v oblasti výroby elektrickej energie nastala ku koncu roka 2010, kedy vstúpil na trh ďalší významný výrobca elektriny PPC Malženice s inštalovaným výkonom 436 MW zatiaľ len so skúšobnou prevádzkou s predpokladom plného nábehu výroby v roku 2011.

#### *Výroba*

Najvýznamnejšie postavenie medzi výrobcami elektriny mala spoločnosť SE, a. s. ktorá v roku 2010 zabezpečovala výrobou elektriny z vlastných zdrojov 72,5 % z výroby elektriny v rámci SR. Výroba elektriny v objeme 20 089 GWh zabezpečuje 69,8 % spotreby elektriny v rámci SR. Inštalovaný výkon vlastných zariadení SE, a.s. na výrobu elektriny je 4 812,7 MW. Spoločnosť dodala svojim 67 odberateľom mimo domácností na vymedzenom území celkom 17 963 GWh, z toho koncovým odberateľom 2 359 GWh. Je reálny predpoklad, že postavenie SE, a. s. na trhu s elektrinou v SR sa ešte zväčší po dokončení tretieho a štvrtého bloku jadrovej elektrárne (ďalej len „JE“) Mochovce. Spoločnosť sa významným spôsobom podieľala na poskytovaní podporných služieb pre SEPS, a.s., aj prevzatím záväzkov za iných poskytovateľov podporných služieb. Cez dcérsku spoločnosť SE Predaj, a.s., založenú v roku 2009, zabezpečuje aj predaj elektriny koncovým odberateľom. Spoločnosť má aktívne organizačné zložky pre obchod s elektrinou v Českej republike a v Poľsku. Prostredníctvom spolupráce s Enel Trade Hungary je tiež aktívna na maďarskom trhu s elektrinou. Ďalší výrobcovia elektriny disponujú prakticky len jedným typom elektrárne a každý z nich má podiel na trhu menej ako 5 % (napr. PPC Power, U. S. Steel Košice, Tepláreň Košice, Slovnaft, Mondi SCP, Slovintegra, Vodohospodárska výstavba). Výroba v závodných elektrárnach je zabezpečovaná predovšetkým pre vlastnú

spotrebu. Veľké teplárne s KVET dodávajú elektrinu najmä tzv. koncovým dodávateľom elektriny pre domácnosť a malé podniky, ktorými sú ZSE-Energia, a.s., SSE, a. s. a VSE, a. s. Vďaka nábehu nových zdrojov by Slovensko už v roku 2011 malo byť mierne prebytkové vo výrobe elektriny a malo by sa tak stať opäť sebestačné v oblasti výroby elektriny.

#### *Prenos*

Slovenská elektrizačná a prenosová sústava, a. s. (ďalej len „SEPS“) ako výhradný držiteľ povolenia na prenos elektriny, prevádzkovateľ národnej prenosovej sústavy (ďalej len „PS“), plniaci aj úlohy energetického dispečingu (zabezpečuje vyrovnanú bilanciu na vymedzenom území SR) a zúčtovateľa odchýlok. V októbri 2010 SEPS založil dcérsku spoločnosť OKTE, a.s., ktorej úlohou je vyhodnocovanie a organizovanie krátkodobého trhu s elektrinou a zabezpečovanie zúčtovania odchýlok na území SR.

#### *Distribúcia*

ZSE Distribúcia, a. s., Stredoslovenská energetika - Distribúcia, a. s., a Východoslovenská distribučná, a. s. patria k výhradným prevádzkovateľom regionálnych distribučných sústav (ďalej len „RDS“) na príslušných častiach vymedzeného územia, do ktorých je pripojených viac ako 100 000 odberných miest. Okrem uvedených troch spoločností na trhu s elektrinou pôsobí aj 162 držiteľov povolení na distribúciu elektriny. Ide o prevádzkovateľov miestnych distribučných sústav (ďalej len „MDS“) v areáloch výrobných, ale aj nevýrobných spoločností, do ktorých je pripojených menej ako 100 000 odberných miest.

#### *Dodávka*

ZSE Energia, a. s., Stredoslovenská energetika a. s. (ďalej len „SSE“) a Východoslovenská energetika, a. s. (ďalej len „VSE“) patria k tzv. koncovým dodávateľom elektriny pre domácnosť a malé podniky (ďalej len „koncoví dodávatelia elektriny“), ako súčasť vertikálne integrovaného podniku, ktorý súčasne vykonáva aj distribúciu elektriny. Objem dodávky elektriny týchto troch najvýznamnejších dodávateľov elektriny v roku 2010 predstavuje 14 984 GWh (rok predtým 15 447 GWh), čo predstavuje 52,1 % zo spotreby v rámci SR (rok predtým 56,4 %), s počtom zásobovaných odberných miest 2 349 767, z toho 2 071 233 v domácnostiach a 278 534 mimo domácností. Dodávka elektriny pre odberateľov elektriny v domácnostiach bola v objeme 4 920 GWh (rok predtým 4 966 GWh) a pre odberateľov elektriny mimo domácností bola v objeme 10 064 GWh (rok predtým 10 481 GWh). Koncoví dodávatelia elektriny plnia v prípade potreby tiež funkciu dodávateľa poslednej inštancie na príslušnej časti vymedzeného územia.

V oblasti prenosu, distribúcie a dodávky elektrickej energie takisto neboli zaznamenané oproti predchádzajúcemu obdobiu výrazné zmeny, čo sa týka vstupu alebo ukončenia činnosti významných elektroenergetických podnikov. Možno však spomenúť fakt, že z celkového počtu 366 subjektov, ktoré majú platné povolenie na dodávku elektriny, ponúkalo koncom roku 2010 odberateľom elektriny v domácnostiach dodávku elektriny celkom 32 dodávateľov elektriny.

Protimonopolný úrad SR (ďalej „PMÚ“) v roku 2010 posudzoval viaceré koncentrácie týkajúce sa sektoru elektrickej energie:

- 1) 2010/FK/3/1/065 PPF Group N.V., Amsterdam (Holandské kráľovstvo)\_Energetický a priemyslový holding, a.s., Brno (Česká republika).
- 2) 2010/FK/3/1/072 PPF Group N.V., Amsterdam (Holandské kráľovstvo)\_ Elektrizace železnic Praha, a. s., Praha (Česká republika).
- 3) 2010/FK/3/1/073 PPF Group N.V., Amsterdam (Holandské kráľovstvo)\_ EAST BOHEMIA ENERGY HOLDING LIMITED, Nikózia (Cyprus).

Vzhľadom na to, že účastníci koncentrácie vo všetkých uvedených prípadoch pôsobia na území Slovenskej republiky v odlišných oblastiach, uskutočnením predmetných koncentrácií nedošlo na území Slovenskej republiky k ovplyvneniu žiadneho relevantného trhu.

S ohľadom na uvedené, uskutočnením posudzovaných koncentrácií sa nezmenilo ani postavenie účastníkov koncentrácie ani štruktúra konkurenčného prostredia na území Slovenskej republiky, teda v tomto roku nedochádzalo v dôsledku koncentrácií v predmetnej oblasti k zmenám podmienok hospodárskej súťaže na území Slovenskej republiky.

### **3.2.2. Opis maloobchodného trhu**

Rozhodujúcimi dodávateľmi elektriny na Slovensku sú spoločnosti ZSE Energia, a. s., SSE, a. s. a VSE, a. s., ktoré sú súčasťou vertikálne integrovaných podnikov, ktoré vykonávajú aj distribúciu elektriny. Objem dodávky elektriny v roku 2010 týmito tromi dodávateľmi elektriny predstavuje 52,1 % zo spotreby v rámci SR (rok predtým 56,4 %), s počtom zásobovaných odberných miest 2 349 767, z toho 2 071 233 v domácnostiach a 278 534 mimo domácností. Dodávka elektriny pre odberateľov elektriny v domácnostiach bola v objeme 4920 GWh, rok predtým 4966 GWh.

#### *Zmena dodávateľa elektriny*

Koncom roku 2010 ponúkalo dodávku elektriny celkom 366 subjektov s platným povolením na podnikanie v elektroenergetike, v rozsahu dodávka elektriny (nárast v roku 2010 o 18 nových), z toho dodávka elektriny pre odberateľov elektriny v domácnosti celkom 32 dodávateľov elektriny, z toho osem (okrem ZSE Energia, SSE a VSE) s významnejším objemom dodávok elektriny, zvyšok dodáva elektrinu domácnostiam umiestneným v rámci areálov, miestnych distribučných sústav a závodov. Postupný nárast dodávok elektriny novými dodávateľmi elektriny sa dostal na významnú úroveň a dnes sa už dodávatelia ani nerozlišujú na tradičných a alternatívnych, ale skôr na nových a starých, alebo veľkých a malých.

Prejavom postupujúcej liberalizácie a rozvoja na trhu s elektrinou je medziročný nárast počtu odberateľov elektriny, ktorí zmenili dodávateľa elektriny, pričom u odberateľov v domácnosti ukazovateľ miery zmeny dodávateľa predstavuje 0.82% a u odberateľov mimo domácnosti 1.57 % v porovnaní s predchádzajúcim obdobím.

Napriek skutočnosti, že možnosť vybrať si najvýhodnejšieho dodávateľa majú všetci odberatelia elektriny, využilo toto právo doteraz len malé percento z počtu všetkých odberateľov.

Pri zmene dodávateľa elektriny rozhoduje hlavne cena elektriny a kvalita služieb (poradenstvo, osobný prístup a individuálna ponuka, zmluvné podmienky, komplexné služby súvisiace s dodávkou elektriny a pod.). Je známe, že takmer polovica firiem má tarify a sadzby nastavené nevýhodne a mohli by ušetriť značnú časť nákladov za dodávku elektriny.

Novelou pravidiel trhu je zmena dodávateľa jednoduchšia, a tým aj atraktívnejšia, čo sa už dnes prejavuje na raste zmien dodávateľa a iste prispeje k rozvoju trhu. Stále však v súčasnosti pretrvávajú zmluvy na dobu neurčitú z minulosti.

Dominantní, ale aj najvýznamnejší alternatívni dodávateľia elektriny majú na svojich stránkach zverejnený kalkulátor, ktorý umožňuje porovnať ponuky produktov jednotlivých dodávateľov elektriny. Úrad zverejnenie kalkulátora pripravuje.

#### *Riešenie sťažností, žiadosti o informácie*

V roku 2010 bolo odboru kontroly v oblasti regulácie elektriny doručených 83 žiadostí, ktoré sa týkali cien, zmluvných podmienok, fakturácie, problémov vzniknutých v procese zmeny dodávateľa, problémov s dodávkou platieb a i. z ktorých sa týkalo:

- 16 ceny,
- 1 zmluvných podmienok,
- 33 fakturácie,
- 2 problémov pri zmene dodávateľa,
- 6 problémov s dodávkou týkajúcich sa platieb,
- 25 iné.

Všetky žiadosti boli vybavené stanoviskom úradu, pričom v 12 prípadoch bolo potrebné pre ich vybavenie vykonať kontrolu v regulovaných subjektoch.

### **3.2.3 Opatrenia na predchádzanie zneužívania dominantného postavenia**

PMÚ SR vykonal počas roku 2010 na trhu s elektrinou niekoľko prešetrovaní, ktoré buď boli ukončené bez začatia správneho konania, alebo ešte nie sú ukončené.

## **4. Regulácia a fungovanie trhu s plynom**

### **4.1. Regulačné otázky**

#### **4.1.1. Riadenie a pridelenie prepojovacej kapacity a mechanizmus riadenia preťaženia**

Prepravu plynu pre slovenských užívateľov prepravnej siete i medzinárodný tranzit realizuje jediný prevádzkovateľ prepravnej siete spoločnosť eustream, a.s. (ďalej len „Eustream“) na báze vstupno-výstupného tarifného systému (entry-exit). Celkový objem prepravy zemného plynu pre slovenských aj zahraničných odberateľov v roku 2010 dosiahol 71,4 mld. m<sup>3</sup>. Kapacitné

možnosti prepravnej siete s vyše 90 mld. m<sup>3</sup> sú dostatočné a umožňujú pokryť požiadavky zákazníkov.

Počet uzatvorených zmlúv o preprave zemného plynu s pevnou prepravnou kapacitou v roku 2010 bol 72, z toho 2 dlhodobé, 42 ročných a 28 krátkodobých zmlúv. V roku 2010 nebola uzatvorená žiadna zmluva o preprave zemného plynu s prerušiteľnou kapacitou.

Vzhľadom na uzatvorené dlhodobé zmluvy nedochádza na slovenskom území k fyzickému ani zmluvnému preťaženiu prepravnej siete a plynulosť tokov plynu je dostatočne zabezpečená. Eustream zverejňuje na svojej webovej stránke pravidelné informácie o dostupnosti prepravnej kapacity na jednotlivých vstupno-výstupných bodoch prepravnej siete Veľké Kapušany, Lanžhot, Baumgarten a Domáci bod. Postupy týkajúce sa pridelovania kapacity, zmluvného preťaženia a prekročenia kapacity v prepravnej sieti sú súčasťou ustanovení pravidiel trhu s plynom.

Obchodovanie s prepravnou kapacitou na sekundárnom trhu prebiehalo prostredníctvom nástienky (bulletin board) na webovej stránke Eustream, kde užívatelia prepravnej siete zverejňujú svoje kapacitné požiadavky.

Cezhraničné obchodovanie so zemným plynom prebiehalo, v zmysle dohody PPS regiónu GRI SSE, na obchodnom uzle (CEHG) v Baumgartene, Rakúsko. V decembri 2010 sa tu začalo obchodovanie na spotovom trhu.

V rámci prípravy Slovensko-maďarského prepojenia prepravných sietí (SK-HU Gas Interconnector) Eustream a FGSZ bola ukončená druhá záväzná fáza registračného procesu Open season, v ktorej žiadatelia predkladali svoje záväzné ponuky v súlade so záväznými obchodnými podmienkami, uverejnenými oboma investujúcimi PPS. Napriek tomu, že záujem trhu sa zatiaľ sústreďuje na smer prepravy zo Slovenska do Maďarska, plynovod sa projektuje ako obojsmerný.

Riadenie a pridelovanie prepojovacej kapacity v rámci cezhraničných výmen plynu a mechanizmus riadenia preťaženia na profiloch Slovenska so susednými členskými krajinami EÚ bol v roku 2010 úzko spätý s vývojom v rámci Regionálnej Iniciatívy pre južnú a východnú Európu (GRI SSE), ktorej je Slovensko, spolu s ďalšími 9 krajinami, členom.

#### **4.1.2. Regulácia činností prepravných a distribučných spoločností**

##### *Sieťové tarify*

Podľa výnosu úradu č. 1/2008, ktorý stanovil rozsah cenovej regulácie a spôsob jej vykonania v plynárenstve, cenovej regulácii v plynárenstve v roku 2010 podliehalo:

- pripojenie do prepravnej siete a distribučnej siete,
- prístup do prepravnej siete a preprava plynu,
- prístup do distribučnej siete a distribúcia plynu,
- poskytovanie podporných služieb v plynárenstve,



- prístup do zásobníka a uskladňovanie plynu.

Cenová regulácia v roku 2010 sa vykonávala podľa výnosu úradu č. 4/2008, ktorým sa ustanovil rozsah a štruktúra oprávnených nákladov, spôsob určenia výšky primeraného zisku a podklady na návrh ceny v plynárenstve v znení platnom pre rok 2010. Na základe tohto výnosu sa postupovalo pri určovaní regulovaných cien za prepravu plynu, distribúciu plynu a uskladňovanie plynu na rok 2010 pre koncových odberateľov plynu.

Regulované ceny za prepravu a distribúciu plynu určené úradom v cenových rozhodnutiach sú zverejnené na webovej stránke úradu a tiež na webových stránkach príslušných prevádzkovateľov sietí.

#### *Prevádzkovateľ prepravnej siete*

Ceny za prístup do prepravnej siete a prepravu plynu sú regulované. Spôsob cenovej regulácie prepravy plynu sa určuje ako priame určenie porovnateľnej ceny za prístup do prepravnej siete a prepravu plynu v súlade so zákonom o regulácii, ktoré vychádza z porovnávacej analýzy cien za prepravu plynu v ostatných členských štátoch EÚ (benchmarking).

Tarifný systém za prístup do prepravnej siete a prepravu plynu sa skladá z osobitných taríf pre vstupné body do prepravnej siete a osobitných taríf pre výstupné body z prepravnej siete. Tarify sú dvojjazdkové: členia sa na tarify vzťahujúce sa k dennej prepravnej kapacite pre vstupné a výstupné body prepravnej siete a sadzby vzťahujúce sa k množstvu skutočne prepraveného plynu pre vstupné a výstupné body prepravnej siete, ktoré pokrývajú náklady na plyn na prevádzkové účely prepravnej siete. Tarify platia rovnako pre slovenských aj zahraničných užívateľov prepravnej siete.

Východiskové sadzby taríf vo všetkých tarifných skupinách, do ktorých boli užívatelia siete rozdelení v závislosti od zmluvne dohodnutej dennej maximálnej kapacity prepravy plynu, boli v roku 2010 oproti roku 2009 zvýšené v priemere o 1,85 %, čo bolo ovplyvnené mierou inflácie v krajinách EÚ za rok 2008, pričom do eskalačného faktora vstupuje len jej 50 % hodnota. V priebehu roka 2010 úrad doplnil rozhodnutím príslušné tarify ocenením nového vstupno-výstupného bodu Veľké Zlievce v rámci plánovaného projektu slovensko-maďarského prepojenia prepravných sietí.

Okrem dlhodobých zmlúv a štandardnej ročnej zmluvy o preprave plynu možno podľa pravidiel trhu s plynom uzavrieť krátkodobú zmluvu na obdobie už od jedného dňa pri denných zmluvách alebo na obdobie jedného až jedenásť mesiacov pri mesačných zmluvách. Platba za prepravu plynu pri krátkodobých zmluvách závisí od hodnoty výpočtu faktora doby trvania pri mesačných alebo denných zmluvách v závislosti od dĺžky krátkodobej zmluvy.

Regulovaná cena za pripojenie do prepravnej siete vychádza z odôvodnených nákladov potrebných na dokumentačnú, technickú a realizačnú fázu pripojenia, ktorú úrad schvaľuje na základe predloženého cenového návrhu. V roku 2010 úrad vydal jedno cenové rozhodnutie, ktorým schválil cenu za pripojenie do prepravnej siete pre plynárenské zariadenie novej vnútroštátnej prepúšťacej stanice Špačince.

### *Prevádzkovateľ distribučnej siete*

Cenová regulácia v distribúcii plynu bola v roku 2010 vykonávaná:

- a) pre jediného prevádzkovateľa distribučnej siete SPP – distribúcia, a. s., ktorého počet odberných miest z distribučnej siete je vyšší ako 100 000 a ktorý plní zároveň úlohu plynárenského dispečingu na vymedzenom území,
- b) pre areálových prevádzkovateľov distribučných sietí na vymedzenom území, tzv. lokálne distribučné siete, ktorých počet odberných miest z distribučnej siete je menší ako 100 000.

V roku 2010 pôsobilo v regiónoch Slovenska 48 samostatných lokálnych distribučných spoločností.

Regulované ceny sú stanovované na kalendárny rok s platnosťou od 1. januára príslušného roka. Pri určovaní cien za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu na rok 2010 pre dominantného prevádzkovateľa distribučnej siete sa postupovalo v súlade so schváleným spôsobom vykonania cenovej regulácie podľa metódy „price cap“, ktorá určila cenovú hladinu na celé trojročné regulačné obdobie (2009-2011). Priemerná cena za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu na rok 2010 vychádzala z priemernej ceny z roku 2008 upravená o hodnotu jadrovej inflácie, faktor efektivity a medziročný rozdiel ceny plynu na krytie strát a vlastnej spotreby plynu v distribučnej sieti. Čo sa týka nových investícií, vo výpočte priemernej ceny je zohľadnená aj hodnota ročného odpisu zaradeného nového dlhodobého hmotného majetku v predchádzajúcom roku nevyhnutne potrebného na zabezpečenie prevádzkyschopnosti siete, najviac však do výšky 2,5 % jeho obstarávacej hodnoty.

Tarifky za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu sú stanovené na princípe poštovej známky, t.j. podľa celkového ročného množstva distribuovaného plynu bez ohľadu na vzdialenosť odberného miesta a boli navrhnuté tak, aby neobsahovali krížové dotácie medzi jednotlivými skupinami odberateľov plynu. Ročná sadzba za maximálne denné množstvo plynu sa uplatňuje pre odberateľov plynu s ročným distribuovaným množstvom plynu nad 60 tisíc m<sup>3</sup>. Súčasťou taríf sú aj poplatky za prekročenie zmluvne dohodnutej dennej distribučnej kapacity.

Ceny za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu pre lokálne distribučné siete sa určujú podľa nákladovej metódy regulácie a vo výslednej cene sa odrážajú oprávnené náklady regulovaného subjektu vynaložené na prevádzkovanie siete spolu s korekčným faktorom za minulé obdobie a primeraný zisk stanovený úradom.

Cena za pripojenie do distribučnej siete SPP-distribúcia, ako aj do lokálnych distribučných sietí, sa určuje tak, aby cena alebo tarifa za pripojenie neprekročila plánované priemerné náklady regulovaného subjektu na pripojenie do distribučnej siete. Tarifky za pripojenie do distribučnej siete sa navrhujú osobitne pre odberateľov plynu v domácnosti a osobitne pre odberateľov plynu mimo domácností.

### *Vyvažovanie siete*

SPP-distribúcia zabezpečovala obchodné vyvažovanie na dennej báze pre spoločnosti SPP, SHELL Slovakia, s.r.o., VNG Slovakia, s.r.o., Lumius Slovakia, s.r.o. a RWE Gas Slovensko,

s.r.o. výpočtom denných a kumulovaných odchýlok vznikajúcich medzi množstvami plynu nominovanými na vstupoch do distribučnej siete a množstvami skutočne vystupujúcimi z distribučnej siete. Pre uvedené spoločnosti prevádzkovateľ distribučnej siete viedol vyvažovací účet a uskutočňoval zúčtovanie odchýlok.

Fyzické vyvažovanie distribučnej siete prevádzkovateľ distribučnej siete zabezpečoval prostredníctvom ťažby plynu zo zásobníka pri vyrovnávaní nedostatku plynu, resp. vtláčaním plynu do zásobníka pri vyrovnávaní prebytku plynu v distribučnej sieti. V roku 2010 sa nevyskytli na distribučnej sieti žiadne problémy, ktoré by boli spôsobené nevyvážením distribučnej siete.

#### *Prevádzkovatelia podzemných zásobníkov plynu*

V roku 2010 ponúkali uskladňovaciu kapacitu dvaja prevádzkovatelia zásobníkov, spoločnosti NAFTA a.s. a POZAGAS a.s. Služby prevádzkovateľov zásobníkov využívali viaceré slovenské spoločnosti zaoberajúce sa dodávkou plynu odberateľom na trhu v SR a zahraničné spoločnosti najmä z Rakúska, Nemecka, Českej republiky, Holandska a Francúzska

Prístup do zásobníka a uskladňovanie plynu podlieha od roku 2010 cenovej regulácii, a to určením maximálnej ceny. Podľa výnosu č. 4/2008 podkladom k návrhu cien za prístup do zásobníka a uskladňovanie plynu je analýza cien za prístup do zásobníka a uskladňovanie plynu u prevádzkovateľov zásobníkov v ostatných členských štátoch EÚ, ktorí prevádzkujú zásobníky s podobnými parametrami ako prevádzkovatelia zásobníkov v Slovenskej republike.

Obaja prevádzkovatelia zásobníkov ponúkajú voľnú uskladňovaciu kapacitu transparentne a nediskriminačne formou verejných súťaží. Jedným z kritérií pre pridelenie uskladňovacej kapacity je výška ceny ponúknutej záujemcami o uskladňovaciu kapacitu pri rešpektovaní stropu maximálnej regulovanej ceny.

#### **4.1.3 Efektívne oddelenie**

Z hľadiska vlastníckych vzťahov nie je v SR oddelený ani prevádzkovateľ prepravnej siete ani prevádzkovateľ distribučnej siete. S účinnosťou od 1.7.2006 jedna vertikálne integrovaná monopolná spoločnosť SPP právne oddelenila prepravné a distribučné činnosti. Okrem materskej spoločnosti SPP a. s., ktorá sa venuje obchodu s plynom a dodávke plynu, pôsobia na trhu jeho 100 %-né dcérske spoločnosti: Eustream ako prevádzkovateľ prepravnej siete a SPP-distribúcia a. s., ako prevádzkovateľ distribučnej siete. Právne oddelenie SPP sa uskutočnilo v zmysle zákona o energetike. Obidve dcérske spoločnosti SPP a. s. podliehajú samostatnému účtovnému auditu.

## 4.2. Otázky hospodárskej súťaže

### 4.2.1. Opis veľkoobchodného trhu

#### *Účastníci trhu s plynom*

Rozhodujúcimi účastníkmi na trhu s plynom v SR boli v roku 2010:

- a) prevádzkovateľ prepravnej siete : Eustream -,
- b) prevádzkovateľ distribučnej siete na vymedzenom území SR : SPP-distribúcia, a. s. -,
- c) prevádzkovatelia zásobníkov : POZAGAS, a.s., NAFTA, a.s. -,
- d) dominantný dodávateľ plynu : SPP, a. s. -,
- e) noví účastníci na trhu dodávok plynu RWE Gas Slovensko, s.r.o., SHELL Slovakia, s.r.o., VNG Slovakia, spol. r.o., Lumius Slovakia, s.r.o., ELGAS, s.r.o. -,
- f) odberatelia plynu.

V SR v roku 2010 pôsobili dvaja obchodníci s plynom, ktorí majú na trhu podiel vyšší ako 5%. Na trhu dodávky plynu koncovým odberateľom plynu sa najvýraznejšie podieľal tradičný dodávateľ plynu SPP, a.s. s 84,9 % podielom a spoločnosť RWE Gas Slovensko, s.r.o., ktorá dosiahla 13,1 % trhovú podiel. Ďalší štyria obchodníci s plynom sa na uvedenej spotrebe plynu podieľali spolu 2 % podielom.

V súčasnom období nie je na území SR prevádzkované žiadne zariadenie LNG.

SR predstavuje národný trh s plynom. Vzájomné prepojenie prepravných sietí existuje s Ukrajinou, Českou republikou a Rakúskom.

Slovenskou prepravnou sieťou bolo v roku 2010 prepravených celkovo 71,4 mld. m<sup>3</sup> plynu. Aj v roku 2010 pokračovalo rozširovanie zmluvného portfólia prevádzkovateľa prepravnej siete – zvyšoval sa počet užívateľov siete, ako aj počet podpísaných zmlúv. Eustream v roku 2010 získal viacero nových klientov, ktorí sa zameriavajú na flexibilné krátkodobé prepravné zmluvy.

Spotreba zemného plynu koncových odberateľov v SR v roku 2010 dosiahla 57,3 TWh, čo je v prepočte približne 5,4 mld. m<sup>3</sup>. Zhruba 98 % domácej spotreby plynu je importovaných. Dodávka zemného plynu pre potreby Slovenskej republiky je zabezpečená na základe dlhodobej zmluvy medzi spoločnosťou Slovenský plynárenský priemysel, a.s. ruskou spoločnosťou Gazprom Export ako hlavným dodávateľom zemného plynu pre potreby slovenského trhu.

#### *Výroba, uskladňovanie a akumulácia plynu, ako aj prístup k zásobníkom plynu*

Činnosti výroba a akumulácia plynu nepodliehali v roku 2010 cenovej regulácii úradu. Na základe zákona o energetike sa pri týchto činnostiach uplatňoval dohodnutý prístup podľa pravidiel trhu s plynom.

Domáca ťažba zemného plynu v roku 2010 bola na úrovni 103 mil. m<sup>3</sup>. Vo výrobe zemného plynu z existujúcich tuzemských vlastných zdrojov sa naďalej predpokladá mierny pokles produkcie plynu, ktorý bude čiastočne eliminovaný pripojením novoobjavených zdrojov menšieho rozsahu.

V oblasti uskladňovania zemného plynu na území Slovenskej republiky uskladňovaciu kapacitu ponúkajú dvaja prevádzkovatelia zásobníkov zemného plynu, a to NAFTA a POZAGAS. Služby zásobníkov využíva SPP aj viacero spoločností zo zahraničia. SR využíva tiež zásobník, ktorý je situovaný na území ČR (Dolní Bojanovice) a je priamo napojený na plynárenskú sieť SR.

Spoločnosť NAFTA pre skladovací rok 2010/2011 prijala 14 žiadostí o prístup do zásobníka. 8 žiadostí bolo zamietnutých z dôvodu nesplnenia podmienok stanovených v prevádzkovom poriadku spoločnosti. Pre zmluvné obdobie skladovacieho roka máj 2009 až apríl 2010 bolo zaznamenané aj sekundárne obchodovanie s uskladňovacou kapacitou. Kapacita zásobníkov spoločnosti NAFTA bola využitá na 100 %.

Spoločnosti POZAGAS v roku 2010 neboli doručené žiadne žiadosti o prístup do zásobníka, obchodovanie na sekundárnom trhu sa neuskutočňovalo.

Dostupnosť skladovacej kapacity v podzemných zásobníkoch plynu je zverejnená na internetovej stránke prevádzkovateľov spolu so vzorom žiadosti o rezerváciu kapacity.

Cena za prístup do zásobníka a za uskladňovanie plynu v roku 2010 podliehala cenovej regulácii úradu. Novela zákona o energetike zaviedla reguláciu zásobníkov s účinnosťou od roku 2010.

PMÚ SR v roku 2010 posudzoval jednu koncentráciu (č. k. 2010/FV/3/1/019) týkajúcu sa sektoru plynu. - prípad Slovenský plynárenský priemysel, a.s., Bratislava - SPP Bohemia, Praha (Česká republika).

Nakoľko uskutočnením predmetnej koncentrácie sa konkurenčné prostredie na vymedzených trhoch výrazne nezmenilo a neboli ani ovplyvnené trhové podmienky na území SR, nebolo potrebné presne definovať príslušné tovarové a priestorové relevantné trhy.

V tomto prípade PMÚ SR vymedzil 3 trhy, a to trh skladovania plynu, trh distribúcie plynu a trh výroby a servisu plynárenských zariadení.

#### **4.2.2. Štruktúra maloobchodného trhu**

V roku 2010 pôsobili na slovenskom trhu s plynom popri tradičnom dodávateľovi SPP, a.s., ďalší piati obchodníci s plynom, ktorí si zabezpečili nákup plynu od rôznych zahraničných dodávateľov plynu. Domácemu dodávateľovi SPP, a.s., s väčšinovým podielom na trhu s plynom konkurovali v dodávke plynu koncovým priemyselným odberateľom plynu spoločnosti RWE Gas Slovensko, s.r.o., VNG Slovakia, spol. s r.o., SHELL Slovakia, s.r.o., ELGAS, s.r.o., a Lumius Slovakia, s.r.o.

Okrem šiestich hlavných obchodníkov na trhu s plynom, úrad evidoval v roku 2010 v SR vyše 100 držiteľov povolení na dodávku plynu. Väčšina z týchto spoločností nevykonávala obchodnú činnosť s plynom, napriek tomu, že vlastnila povolenie. Ostatné spoločnosti tvorili lokálnych dodávateľov plynu dodávajúcich plyn spoločnostiam v rámci ich prevádzkového areálu. Vzhľadom na zdroj ich dodávok a vzhľadom na to, že ich hlavným predmetom podnikania nie je podnikanie v oblasti plynárenstva, nie je ich možné považovať za konkurentov na trhu s plynom.

Títo lokálni dodávatelia plynu pôsobia v rámci svojich areálov aj ako prevádzkovatelia distribučných sietí.

Rok 2010 bol rokom významným z hľadiska počtu zmien dodávateľa plynu. Prudký nárast počtu zmien dodávateľa plynu bol zaznamenaný v kategórii maloobderateľov. Kým v roku 2009, v prvom roku vstupu nových obchodníkov na slovenský trh s plynom, sa uskutočnili zmeny dodávateľa plynu hlavne v kategórii veľkoodberateľov, v roku 2010 bola najaktívnejšia skupina maloobderateľov, kde ukazovateľ miery zmeny dodávateľa dosiahol 4,1 %. Tento nárast možno pripísať aktívnej politike spoločnosti RWE Gas Slovensko, s.r.o. Úrad zaznamenal v roku 2010 aj návrat k tradičnému dodávateľovi plynu.

Najväčším dodávateľom na trhu s plynom v Slovenskej republike je naďalej SPP, a.s. s 84,9 % podielom na trhu dodávky plynu koncovým odberateľom. Spoločnosť RWE Gas Slovensko, s.r.o. dosiahla 13,1 % podiel na trhu dodávky plynu koncovým odberateľom a ďalší štyria obchodníci s plynom sa podieľali na uvedenej spotrebe spolu 2 % podielom

V roku 2010 bolo odborom kontroly v oblasti regulácie plynu doručených 10 žiadostí, týkajúcich sa cien, problémov s dodávkou platieb a i. z ktorých sa týkalo:

- 2 ceny,
- 1 problémov s dodávkou týkajúcich sa platieb,
- 7 iné.

Všetky žiadosti boli vybavené stanoviskom úradu, pričom v 2 prípadoch bolo potrebné pre ich vybavenie vykonať kontrolu v regulovanom subjekte.

#### **4.2.3. Opatrenia na predchádzanie zneužívania dominantného postavenia**

PMÚ SR vykonal počas roku 2010 na trhu s plynom niekoľko prešetrovaní, ktoré buď boli ukončené bez začatia správneho konania, alebo ešte nie sú ukončené. V roku 2010 teda OZDP neuskutočnilo žiaden zásah na trhu s plynom.

## **5. Bezpečnosť dodávok**

### **5.1 Bezpečnosť dodávok elektriny**

#### *Perspektívy zabezpečenia dodávok elektriny na obdobie 5 až 15 rokov*

Strategickým cieľom Slovenskej republiky je položiť základy na dosiahnutie porovnateľnej životnej úrovne obyvateľstva s vyspelými krajinami Európy. Dosiahnutie tohto cieľa podmieňuje zabezpečenie dostatočného množstva elektriny na pokrytie všetkých potrieb spojených s rastom životnej úrovne. Výhľad spotreby elektriny pre SR vychádza z reálnych prognóz rastu HDP a vývoja energetickej náročnosti.

Výstavba veľkých vodných elektrární sa v súčasnosti nerealizuje, v dôsledku vysokej ekonomickej náročnosti a určitých regionálnych obmedzení.

Rozhodujúci prírastok výkonov v jadrových elektrárnach do roku 2015 je v súčasnosti celý vo výstavbe.

V súčasnosti existuje záujem investorov o výstavbu ďalších fosílnych zdrojov v časovom horizonte do roku 2020. Prioritným cieľom realizácie výstavby zdrojov elektriny má byť zabezpečená vyrovnaná bilancia medzi spotrebou a výrobou, s minimálnym environmentálnym dosahom, vrátane výstavby nízko uhlíkových technológií.

#### *Rozvojové zámery prevádzkovateľa prenosovej sústavy*

Prevádzková bezpečnosť a spoľahlivosť prenosovej sústavy Slovenskej republiky (PS SR) je zabezpečovaná v prvom rade vykonávaním nevyhnutných údržbových a rekonštrukčných prác na existujúcich zariadeniach PS SR a v druhom rade výstavbou nových relevantných zariadení v PS SR. Z pohľadu budúcnosti sa udržiavanie a zvyšovanie prevádzkovej spoľahlivosti zabezpečuje okrem iného plánovaním, postupnou prípravou a realizáciou jednotlivých investičných akcií, zohľadňujúcich nevyhnutný rozvoj PS SR z pohľadu fyzickej a morálnej opotrebovanosti zariadení SEPS, a.s. a budúcich rozvojových zámerov súvisiacich s rozvojom spotreby a pripravovanou výstavbou nových výrobných zdrojov elektriny. Strategické smerovanie rozvoja PS SR bolo výrazne ovplyvnené odstavením JE V1 v Jaslovských Bohuniciach z prevádzky v rokoch 2006 a 2008, ako aj odstavením ďalších výrobných blokov, ktorých výkon bol vyvedený do sústavy 220 kV. V budúcnosti sa uvažuje s rozvojom iba 400 kV sústavy.

Projekty na posilnenie profilu SR - MR, SR - UA sú stále súčasťou projektov v programe TEN-E (Trans European Energy Network - Energy). Projekty sú v súlade s „Rozhodnutím Európskeho parlamentu a Rady č. 1364/2006/ES“. O budúcom posilňovaní cezhraničných spojení medzi uvedenými elektrizačnými sústavami sa priebežne rokujú s dotknutými zahraničnými prevádzkovateľmi prenosových sústav.

Rozhodnutie 1364/2006/ES obsahuje okrem uvedených projektov na posilnenie cezhraničných prepojení aj projekty zaoberajúce sa posilnením vnútornej časti PS SR. Tieto investície majú za cieľ posilnenie PS SR na úrovni 400 kV, spoľahlivé vyvedenie výkonu z nových zdrojov elektriny a vytvorenie podmienok na pripojenie nových priemyselných odberateľov do PS SR, ale aj do distribučných sústav.

#### *Opatrenia na krytie špičkového dopytu a riešenie výpadkov v ES SR a preťaženií prvkov prenosovej sústavy*

Rozvoj zdrojov elektriny a dostatok podporných služieb a regulačnej energie je riadený trhovými princípmi. Základné pásmo spotreby elektriny je zabezpečované medzi výrobcom a spotrebiteľom buď priamo alebo prostredníctvom obchodníkov s elektrinou. Podporné služby a regulačnú elektrinu obstaráva prevádzkovateľ prenosovej sústavy.

Pre riešenie stavov núdze, alebo na predchádzanie stavu núdze, má prevádzkovateľ prenosovej sústavy vypracovaný obranný plán na predchádzanie vzniku závažných porúch, opatrenia pri havarijných zmenách frekvencie a napätia, ako aj plány obrany proti vzniku systémových porúch typu „black-out“, resp. obnovy sústavy po vzniku poruchy typu „black-out“. Prevádzková

bezpečnosť plní požiadavky na prenos elektriny a je kontrolovaná v každej etape prípravy prevádzky a to ročnej, mesačnej, týždennej a dennej. Je kontrolované kritérium n-1 v celej sústave na výpadok každého prenosového prvku. Uvoľňovanie zariadení prenosovej sústavy z prevádzky sa vykonáva v koordinácii so susednými prevádzkovateľmi prenosových sústav v rámci všetkých etáp prípravy prevádzky. Overuje sa výpočtami chodu siete.

Ak v priebehu prevádzky dôjde v sústave k takým zmenám, ktoré vyvolajú jej náhle preťaženie, prevádzkovateľ sústavy s cieľom odstrániť preťaženie:

- a) aktivuje nakúpené podporné služby,
- b) využije zmluvne dohodnuté havarijné rezervy,
- c) zmení zapojenie elektroenergetických zariadení prenosovej sústavy a distribučnej sústavy.

Na predchádzanie preťaženia zariadení prenosovej sústavy sa vykonáva výpočet ustáleného chodu siete s údajmi vlastnej elektrizačnej sústavy, ako aj s údajmi ostatných sústav v rámci RG CE ENTSO-E.

Prevádzkovateľ prenosovej sústavy zabezpečuje z dôvodu udržania prevádzkyschopnosti elektrizačnej sústavy, kvality a spoľahlivosti dodávky elektriny z prenosovej sústavy, udržiavania vyrovnanej výkonovej bilancie a obnovy synchronnej prevádzky pri rozpade ES SR systémové služby. Podporné služby potrebné pre zabezpečenie systémových služieb zabezpečuje prevádzkovateľ prenosovej sústavy nákupom od certifikovaných poskytovateľov podporných služieb.

Pri stanovení jednotlivých objemov podporných služieb vychádza z nasledovných údajov:

- záväzné štandardy Prevádzkovej príručky RG-CE ENTSO-E (nasledovník UCTE),
- predpokladané maximálne zaťaženie pre príslušné časové obdobie,
- dynamické zmeny zaťaženia v regulačnej oblasti (ES SR).

Objem podporných služieb, potrebných v danej regulačnej oblasti, ovplyvňuje poplatok za systémové služby. Keďže poplatok za systémové služby predstavuje jednu z položiek, z ktorých pozostáva cena elektriny pre koncového spotrebiteľa, náklady na obstaranie podporných služieb ovplyvňujú výšku koncovej ceny elektriny.

Cezhraničné prenosy na účely dovozu a vývozu elektriny na úrovni prenosovej sústavy v rámci medzinárodnej energetickej spolupráce sa riadia dvoj a viacstrannými zmluvami medzi jednotlivými prevádzkovateľmi prenosových sústav a ich oprávnenými subjektmi. V prípade ohrozenia prevádzkovej bezpečnosti sústavy môže dispečer využiť nákup havarijnej negarantovanej regulačnej elektriny zo zahraničia. V prípade havarijnej výpomoci zo susednej regulačnej oblasti sa nákup regulačnej elektriny uskutočňuje podľa zásad uvedených v zmluve o poskytnutí havarijnej výpomoci s príslušným susedným PPS.

Podmienky vývozu alebo dovozu elektriny na nižších napäťových úrovniach si určujú zmluvné strany prevádzkovateľov distribučných sústav. Všetky postupy pre riadenie cezhraničných prenosov, koordináciu vypínacích plánov spojovacích vedení, určovanie kapacít na spojovacích



vedeniach, kontrolu a riadenie preťaženia sú v súlade s Prevádzkou príručkou RG CE ENTSO-E, Technickými podmienkami a Prevádzkovým poriadkom PPS.

#### *Kvalita a úroveň údržby sústavy*

Údržba zariadení PS v predchádzajúcom roku bola zabezpečovaná kontinuálne. Faktor neustále sa zvyšujúceho priemerného veku hlavných technologických zariadení PS SR poukazuje na viaceré riziká. Je potrebné očakávať v budúcnosti zvyšovanie náročnosti údržby a opráv a vyššie prevádzkové náklady do tejto oblasti. Vzhľadom na neustále zvyšujúci sa priemerný fyzický vek hlavných technologických zariadení prenosovej sústavy bude rovnako potrebné do budúcich rokov uvažovať s investíciami potrebnými na obnovu zariadení a na udržanie ich prevádzkyschopnosti.

## **5.2. Bezpečnosť dodávok plynu**

### *Opatrenia na pokrytie špičkovej spotreby, riešenie výpadku v dodávke*

Podmienky riadenia plynárenských sietí ustanovuje zákon o energetike.

Distribučnú sieť na vymedzenom území SR riadi „plynárenský dispečing“, ktorý je zodpovedný za operatívne riadenie distribučnej siete. Úlohy plynárenského dispečingu na vymedzenom území SR na základe rozhodnutia ministerstva plní dispečing prevádzkovateľa distribučnej siete spoločnosti SPP – distribúcia, a.s.

### *Predchádzanie vzniku a riešenie preťaženia prepravnej siete*

Prevádzkovateľ predchádza preťaženiu prepravnej siete

- vyhodnocovaním žiadostí o prístup do prepravnej siete a následným obmedzením prístupu poskytovania prepravnej kapacity v prepravnej sieti v súlade s podmienkami prevádzkovateľa prepravnej siete,
- koordináciou pri zostavovaní plánu opráv a údržbárskych prác, kde sa zohľadňujú požiadavky užívateľov siete, pokiaľ ide o termín, trvanie a rozsah prác,
- nomináciou prepravy plynu v rámci dohodnutej a dostupnej prepravnej kapacity,
- možnosťou účastníka trhu s plynom poskytnúť svoju nevyužitú voľnú prepravnú kapacitu inému účastníkovi trhu s plynom.

Nedostatok voľnej prepravnej kapacity v prepravnej sieti rieši prevádzkovateľ prepravnej siete uzatvorením zmluvy o preprave plynu s prerušiteľnou prepravnou kapacitou s účastníkom trhu s plynom.

### *Predchádzanie vzniku a riešenie preťaženia distribučnej siete*

Prevádzkovateľ distribučnej siete predchádza vzniku preťaženia distribučnej siete vyhodnocovaním žiadostí o prístup do distribučnej siete a následným obmedzením prístupu poskytovania distribučnej kapacity v distribučnej sieti v súlade s podmienkami prevádzkovateľa

distribučnej siete, požiadavkami na predlžovanie existujúcich zmlúv o distribúcii plynu bez zvýšenia dohodnutej distribučnej kapacity a požiadavkami odberateľov plynu v domácnosti.

V prípade, že súčet požadovaných distribučných kapacít je vyšší ako technická kapacita distribučnej siete, prevádzkovateľ distribučnej siete vyzve účastníkov trhu s plynom na úpravu výšky nimi požadovanej kapacity v žiadosti o prístup do distribučnej siete.

Ak súčet požadovaných distribučných kapacít v žiadostiach o prístup do distribučnej siete bude stále vyšší ako technická kapacita distribučnej siete, rozdelí prevádzkovateľ distribučnej siete zostávajúcu voľnú distribučnú kapacitu nediskriminačne v pomere veľkosti jednotlivých požiadaviek s tým, že ak požiadavka žiadateľa presahuje výšku zostávajúcej voľnej kapacity, je táto požiadavka pred rozdelením znížená na výšku zostávajúcej voľnej kapacity.

#### *Riešenie stavov núdze*

Pri stave núdze je každý účastník trhu povinný podrobiť sa obmedzujúcim opatreniam, opatreniam zameraným na predchádzanie stavu núdze a opatreniam zameraným na odstránenie stavu núdze. Obmedzujúce opatrenia sa uplatňujú v zmysle zákona o energetike.

Obmedzujúce opatrenia v plynárenstve na vymedzenom území alebo na časti vymedzeného územia vyhlasuje a odvoláva prevádzkovateľ distribučnej siete, ktorý na základe rozhodnutia ministerstva plní úlohy plynárenského dispečingu na vymedzenom území, vo verejnoprávnych hromadných oznamovacích prostriedkoch a pomocou prostriedkov dispečerského riadenia.

Dotknutí účastníci trhu s plynom zabezpečujú uvedený štandard bezpečnosti dodávok plynu zásobami plynu v zásobníkoch s disponibilitou dodávok plynu zo zásobníkov pri stave núdze do siete na vymedzenom území. Najviac 50 % objemu plynu potrebného na zabezpečenie štandardu bezpečnosti dodávok môžu zabezpečiť využitím cezhraničnej kapacity sietí zmluvne zabezpečenými výpomocnými dodávkami plynu disponibilnými pri stave núdze na vymedzenom území.

Prevádzkovateľ distribučnej siete, dodávateľ plynu a odberateľ plynu, ktorí si zabezpečujú dodávky plynu z územia Európskej únie alebo z územia tretích štátov predkladajú ministerstvu každoročne do 28. februára návrh spôsobu zabezpečenia štandardu bezpečnosti dodávok plynu na nasledujúce obdobie od 1. novembra do 31. marca.

Ministerstvo po prerokovaní predložených návrhov s Úradom pre reguláciu sieťových odvetví a prevádzkovateľom distribučnej siete, ktorý na základe rozhodnutia ministerstva plní úlohy plynárenského dispečingu na vymedzenom území, rozhodne o spôsobe zabezpečenia štandardu bezpečnosti dodávok plynu.

Prevádzkovateľ distribučnej siete, dodávateľ plynu a odberateľ plynu, ktorí si zabezpečujú dodávky plynu z územia Európskej únie alebo z územia tretích štátov predkladajú ministerstvu každoročne do 31. augusta informácie o zabezpečení štandardu bezpečnosti dodávok plynu na nasledujúce obdobie od 1. novembra do 31. marca. Ak je zabezpečenie štandardu bezpečnosti dodávok plynu nedostatočné, ministerstvo uloží rozhodnutím opatrenia.

Dodávateľ plynu a odberateľ plynu môžu na základe zmluvy preniesť zodpovednosť za zabezpečenie štandardu bezpečnosti dodávok plynu na iného účastníka trhu s plynom.

Opatrenia na odstránenie stavu núdze v plynárenstve sa vykonávajú ako osobitné postupy na obnovenie riadnej prevádzky prepravnej a distribučnej siete v čo najkratšom čase. Pri odstraňovaní stavov núdze postupujú plynárenské podniky podľa schválených havarijných plánov, pokynov nadriadeného plynárenského dispečingu a pokynov vlastného dispečingu.

Ďalšími možnosťami ako prispieť k bezpečnosti dodávky je využívanie LNG, či diverzifikácia dodávok plynu (diverzifikácia dopravných ciest a diverzifikácia zdrojov. Plánované severojužné prepojenie, ktoré bolo spomenuté v Deklarácii V4+ zo dňa 24. februára 2010 na summite krajín V4 a krajín strednej a juhovýchodnej Európy v Budapešti, je možnosťou, ktorá môže sprístupniť pre využívanie plánované terminály LNG v Chorvátsku a Poľsku.

#### *Investície do rozvoja siete*

V nadväznosti na analýzu situácie počas plynárenskej krízy sa slovenský prevádzkovateľ prepravnej siete Eustream a maďarský FGSZ Zrt. dohodli na vybudovaní vzájomného prepojenia. Projekt prepojenia (Veľký Krtíš – Vecsés) je zahrnutý aj v Nariadení Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje program na podporu oživenia hospodárstva udelením finančnej pomoci Spoločenstva na projekty v oblasti energetiky. Ukončenie záväznej fázy procesu Open Season je naplánované na koniec júna 2010. Na základe výsledkov bude prijaté rozhodnutie o realizácii tohto projektu. Sprevádzkovanie plynovodu je naplánované na začiatok roka 2014.

Ministerstvo, v spolupráci s odbornou verejnosťou a so spoločnosťami podnikajúcimi v energetike, vypracovalo dokument Stratégia energetickej bezpečnosti. V časti venovanej zemnému plynu sú uvedené potenciálne možnosti diverzifikácie. Diverzifikácia zdrojov je v podmienkach SR obmedzená existujúcou infraštruktúrou. Isté obmedzené možnosti ponúka rakúsky plynárenský uzol Baumgarten. Ďalšiu alternatívu pre región predstavujú 2 plánované projekty plynovodov – Nabucco a – South Stream. Plynovod Nabucco by mal byť ukončený v Baumgartene, s ktorým už existuje vzájomné prepojenie a po realizácii technických úprav na zariadeniach prevádzkovateľov prepravných sietí v Rakúsku bude možné využívať reverzný tok. Podpora projektu Nabucco je vyjadrená aj v rámci energetickej politiky SR, pričom je považovaný za jednu z významných možností pre diverzifikáciu dodávok. Podľa aktuálne dostupných informácií za predpokladu úspešného priebehu všetkých potrebných činností súvisiacich s výstavbou je možné očakávať sprevádzkovanie plynovodu v roku 2015.

#### *Kvalita a úroveň údržby sietí*

V rámci distribučnej siete prevádzkovateľa SPP-distribúcia a. s., tvorenej komplexom plynárenských rozvodných zariadení, ktoré zahrňujú potrubný plynárenský systém a technologické zariadenia sa vykonávali inšpekcie, preventívne údržby a opravy plynárenských zariadení podľa stanovených kritérií, ktoré prispievali k zabezpečeniu jej integrity, spoľahlivosti

a bezpečnosti. Realizovalo sa odstraňovanie závad zistených vonkajšou a vnútornou inšpekciou plynovodov opravami alebo rekonštrukciami plynárenských zariadení.

Údržba distribučnej siete SPP-distribúcia a. s. je zabezpečovaná v súlade s platnou legislatívou, príslušnými normami, internými riadiacimi aktmi spoločnosti, technickými pravidlami plynu, ako aj sprievodnou dokumentáciou výrobcov jednotlivých komponentov.

Do obnovy distribučnej siete SPP-distribúcia a. s. v roku 2010 investovala 47 mil. €..

SPP-distribúcia plánuje svoju distribučnú sieť v najbližšom období rozširovať len v minimálnom rozsahu. V období najbližších štyroch rokov sa predpokladá rozšírenie v dĺžke približne 2 000 km, pričom plánované rozšírenie kapacity distribučnej siete je na úrovni cca 1000 mil. m<sup>3</sup> ročne.

S cieľom presadiť priority záverov budapeštianskeho summitu, ktorý jasne definoval podporu projektu severo - južného plynárenského prepojenia, sa zástupcovia krajín V4 zhodli na potrebe zaslania spoločného listu, ktorý by komisárovi pre energetiku jednoznačným spôsobom prezentoval priority regiónu V4 v oblasti plynárenstva, ropy a elektroenergetiky. Konečná verzia listu bola zaslaná komisárovi pre energetiku 15. septembra 2010. Krajínám V4 sa na základe uvedeného podarilo presadiť infraštruktúrne projekty v regióne ako priority EÚ. EK na základe výzvy Pracovnú skupinu na vysokej úrovni pre severojužné prepojenia.

Politická podpora spolupráce v sektore energetiky bola zdôraznená v Bratislavskej deklarácii, prijatej ministrami krajín V4 v januári 2011. Deklarácia vyzýva krajiny V4 na podporu vyššej dynamiky pri implementácii projektov v oblasti plynárenstva, ropy a elektroenergetiky a na stanovenie predbežnej technického dizajnu severojužného plynárenského prepojenia

## 6.2 Všeobecný hospodársky záujem

V zákone o energetike je univerzálna služba definovaná ako služba pre domácnosti a malé podniky, ktorú poskytuje dodávateľ elektriny alebo plynu na základe zmluvy o dodávke elektriny alebo plynu, a ktorá zahŕňa súčasne distribúciu elektriny a dodávku elektriny alebo distribúciu plynu a dodávku plynu a prevzatie zodpovednosti za odchýlku. Prevádzkovateľ distribučnej sústavy na časti vymedzeného územia je povinný za podmienok stanovených úradom a pri dodržaní ceny alebo metodiky jej tvorby určenej úradom zabezpečiť pripojenie odberateľov elektriny alebo plynu v domácnosti do sústavy, ak sú splnené technické podmienky a obchodné podmienky. Zmluva o pripojení musí obsahovať aj lehotu, v ktorej je prevádzkovateľ distribučnej sústavy a distribučnej siete povinný zabezpečiť pripojenie odberného elektrického alebo plynárenského zariadenia.